viac článkov

Potničky

Zverejnené: 6. decembra 2022 | Autor: Ing. Mária Lamparská

Potničky sa odborne nazývajú „miliaria“ alebo „ekrinná miliaria“. Názov ekrinná je odvodený od ekrinných žliaz. Sú to potné žľazy s termoregulačnou funkciou. Potničky alebo miliaria je často pozorované kožné ochorenie spôsobené zablokovanými ekrinnými potnými žľazami a kanálikmi, čo spôsobuje spätný tok ekrinného potu do dermis alebo epidermis. Tento spätný tok vedie k vyrážke zahŕňajúcej tvorbu vezikúl naplnených potom pod kožou. Vyrážky väčšinou samé vymiznú nezávisle od liečby. Dojčatá a malé deti sú náchylnejšie k vzniku potničiek ako dospelí, pretože nemajú dostatočne vyvinuté ekrinné žľazy.

Potné žľazy dojčiat sú aktívne už po treťom až štvrtom dni po narodení, avšak pH potu sa stáva kyslejšie, a teda chemická obrana pokožky prebieha až ku koncu prvého mesiaca. V prvých mesiacoch života kolíše teplota dojčaťa cez deň o viac ako pol stupňa Celzia, čo je zapríčinené nevyvinutým denným teplotným režimom. To znamená, že dieťa nerozlišuje denný teplotný režim bdenia a nočný teplotný režim spánku. Táto neschopnosť prispôsobiť sa dennému teplotnému režimu predstavuje rozdiel v teplote tela dieťaťa až o jednostupňovú odchýlku, pričom najnižšia odchýlka tepla je ráno a najväčšia okolo 16. až 17. hodine. Základom pre udržanie správnej telesnej teploty je súlad medzi prijatím tepla do organizmu a jeho výmenou s okolím. Svalová aktivita

zabezpečuje ohrievanie tela. U dojčiat je svalová aktivita malá, čo je spôsobené nízkym percentom svalovej hmoty, a to môže spôsobovať podchladenie dieťaťa. Naopak u aktívneho, plačúceho, nepokojného dieťaťa môže dôjsť k prehriatiu. Pokožka býva najteplejšia v oblasti brucha a hrudníka, čo sú oblasti s častým výskytom potničiek. Dojčatá majú taktiež vzhľadom k ich váhe väčší telesný povrch a intenzívnejšiu látkovú výmenu a to spôsobuje ochladzovanie tela. Novorodenci majú veľmi tenkú vrstvu podkožného tuku, ktorý zabezpečuje izoláciu a zníženie teplotnej straty tela. Potničky často vznikajú aj v teplom a vlhkom prostredí, teda v lete. Vznik potničiek spôsobuje aj obliekanie príliš tesného oblečenia. Taktiež liečivá ako izotretinoín alebo neostigmín zvyšujú vylučovanie potu, a tým aj výskyt potničiek.

Potničky sa delia na 3 typy:

1. druh maliaria crystalline – malé vačky na pokožke tváre, trupu a krku bez začervenania. Postihujú najčastejšie novorodencov do veku 2 týždňov života dieťaťa. Zvyčajne sama vymizne do 24 hodín bez potreby liečby.
2. druh maliaria rubra – najčastejšie sa vyskytujúca. Ide o narušenie potného kanálika. Prejavuje sa začervenanými vyrážkami až papulóznych vačkov o veľkosti 1 až 3 mm. Nachádzajú sa hlavne v tzv. intertriginóznych miestach, kde sa trie pokožka. Teda pod pazuchami, trieslami a zadkom. Často postihuje novorodencov do veku 3 týždňov a tiež 30 % dospelých žijúcich v teplých a vlhkých klimatických podmienkach.
3. druh maliaria pustuloza tiež známa aj ako profunda – pri ktorom dochádza k hĺbkovému upchatia potných kanálikov. Nachádzajú sa v oblasti krku, tváre, trupu a vlasovej oblasti. Nejde o závažný problém a vyrážky väčšinou po pár dňoch zmiznú samé. Niekedy sa však vytvorí zápal a prejavuje sa vo forme červených, svrbiacich pľuzgierov naplnených hnisom. U 30 % takýchto zápalov býva prítomný zlatý stafylokok.

Ak sa pokožka opätovne prehrieva a nedochádza k ochladeniu a vysušeniu pokožky môže nastať komplikácia ako anhidróza, čo je stav, kedy telo neprodukuje pot alebo produkuje len veľmi málo potu, čo má za následok narušenie termoregulácie, vyčerpanie organizmu z tepla.

Liečba potničiek

Potničky nie sú sprevádzané teplotou či iným systémovým ochorením alebo prejavom, preto liečba potničiek spočíva hlavne v režimových opatreniach. Medzi najdôležitejšie systémové opatrenia patrí ochladenie pokožky, použitie vzdušného a savého bavlneného oblečenia, zníženie počtu vrstiev oblečenia, zvýšené vetranie, vzdušné plienky z prírodného materiálu, dôležité je nepoužívať gumené vodeodolné plachty alebo podložky ale skôr dvojvrstvové bavlnené plachty, ktoré majú spodnú vrstvu nepremokavú.

Lokálna liečba potničiek predstavuje aplikáciu kúpeľa z Rumančeka kamilkového, dubovej kôry alebo Repíka lekárskeho. Vhodné sú aj obklady s roztokom hypermangánu, nie však v plienkovej oblasti. Na vysušenie vyrážok je vhodné aplikovať masť s obsahom zinku. Pri komplikácii a vzniku zápalu je vhodné pacientovi odporučiť návštevu lekára. Neodporúčajú sa obklady s Jarishovým roztokom alebo s bórovou vodou kvôli možnej akumulačnej toxicite kyseliny bórovej u detí do 10 rokov.

Ing. Mária Lamparská